

Nr 52.

Godkänd av första kammaren den 4 mars 1925.
Godkänd av andra kammaren den 4 mars 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna för kapitalökning i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk.

(Statsutskottets utlåtande nr 9.)

Till KONUNGEN.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar i avseende å regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna för kapitalökning, i vad angår post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Postverket.

1:o) I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1925—1926 har Eders Kungl. Maj:t i avseende å postverket, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning, Bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen (punkt 1) att för inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Om i betraktande tages, att för inventarieanskaffningen vid postverket jämväl stå till förfogande de avsättningar, som årligen göras till verkets förnyelsefond, framstår det nu begärda beloppet, även efter den av departementschefen förordade nedsättningen till 700,000 kronor, såsom tämligen betydande. Det synes emellertid vara av vikt att icke en alltför stor beskärning företa-

ges i anslag, vilka av generalpoststyrelsen begäras för anskaffning av de nya mekaniska hjälpmedel av olika slag, som med teknikens fortskridande utveckling numera erfordras för ett rationellt bedrivande av poströrelsen inom dess skilda grenar. Med hänsyn härtill har riksdagen icke ansett sig kunna vidtaga någon ytterligare nedsättning av anslaget. Vad särskilt angår den av postverket bedrivna passagerarbefordringen å vissa sträckor, företrädesvis i Norrland, vill riksdagen erinra, att frågan om igångsättandet av dylik trafik utefter en landsvägslinje alltid underkastas Eders Kungl. Maj:ts prövning, varvid järnvägsstyrelsens yttrande först plägar inhämtas.

Med bifall alltså till Eders Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, har riksdagen för *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Telegrafverket.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 2) beträffande telegrafverket föreslagit riksdagen medgiva, att för inköp av för telegrafverkets räkning av riksbanks- huset i Falun samt tillbyggnad av nämnda hus må av i statsrådsprotokollet omförmälda besparade anslagsmedel för telegrafverket användas ett belopp av 365,000 kronor.

Med hänsyn till den i propositionen lämnade utredningen om det stora behovet av förbättrade lokaler för telegrafverket i Falun har riksdagen ansett sig böra medgiva, att ifrågavarande om- och tillbyggnadsplan, om vars genomförande förslag redan år 1919 framlades från telegrafstyrelsen, förverkligas i den något begränsade omfattning, som nu avses.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att för *inköp för telegrafverkets räkning av riksbanks- huset i Falun* samt tillbyggnad av nämnda hus må av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för telegrafverket användas ett belopp av 365,000 kronor.

3:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) har riksdagen medgivit, att för inköp för telegrafverkets räkning av *tomten nr 3 i kvarteret Granen i Södertälje* med därå uppförda byggnader må av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för telegrafverket användas ett belopp av 23,000 kronor.

4:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) har riksdagen medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för telegrafverket må för *gäldande av skuld, in-tecknad i den telegrafverket tillhöriga fastigheten nr 142 i kvarteret Malmen i Nynäshamns köping*, användas ett belopp av 53,000 kronor.

5:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 5) föreslagit riksdagen att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, innefattar det av Eders Kungl.

Maj:t under denna punkt äskade anslaget jämväl ett belopp av omkring 2,000,000 kronor till en telefonkabel mellan Sverige och Finland. Beträffande det härutinnan åberopade, av 1922 års riksdag fattade beslutet vill riksdagen erinra, att detta endast avsåg den begränsade frågan, huruvida vid import av en dylik kabel till Sverige, avsedd att sedermera utläggas mellan de båda länderna, dispens borde lämnas från skyldighet att i vanlig ordning vid införsel till riket erlægga tull.

Om riksdagen likvisst anser önskvärt att ifrågavarande nya kabelförbindelse mellan Sverige och Finland kan komma till stånd och finner goda skäl tala för företagets förverkligande, i den mån de ekonomiska betingelserna härför visa sig föreligga, vill dock riksdagen framhålla, hurusom frågan om möjligheterna till kabelanläggningens genomförande alltjämt synes befinna sig på ett sådant förberedande stadium, att medel för ändamålet knappast torde behöva finnas tillgängliga redan under budgetåret 1925—1926.

Med hänsyn härtill har riksdagen ansett det av Eders Kungl. Maj:t begärda anslagsbeloppet kunna begränsas till 8,000,000 kronor.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts under denna punkt framställda förslag, får alltså anmäla, att riksdagen för *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Statens järnvägar.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6) att för omläggning av västra stambanans ingångslinje över Hammarbyleden samt förbättrade anordningar vid Stockholms centralstation m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Enligt det år 1923 ingångna avtalet mellan staten och Stockholms stad skulle bron över Årstaviken vara fullbordad till den 1 januari 1927. Genom den utredning om möjligheterna att förena järnvägsbron med en gatubro, som på föranstaltande av staden på sista tiden igångsatts, har emellertid tiden för utförandet av ifrågavarande arbete kommit att förskjutas.

På grund härav kan det belopp av 3,050,000 kronor, som enligt tidigare framlagd finansplan för anordnande av västra ingångslinjen och ombyggnaderna vid centralstationen och Norrtull skulle erfordras för budgetåret 1925—1926, reduceras till 1,000,000 kronor.

Om än alltså intet ytterligare budgetanslag nu erfordras till ifrågavarande olika ändamål utöver vad som tidigare angivits, utan tvärtom medelsbehovet tillfälligtvis kunnat reduceras, förutsättes likvisst, att utgifterna för omdanningen av Stockholms centralstation skola överstiga det belopp, vartill de vid framläggandet av propositionen i ämnet till 1923 års riksdag uppskattades. Bangårdsombyggnaden antages nämligen numera komma att draga en kostnad av sammanlagt omkring 4,700,000 kronor mot i februari 1923 beräknade 3,600,000 kronor. Hela denna merkostnad liksom behovet i övrigt av medel

till själva centralstationsombyggnaden skulle dock bestridas från statens järnvägars förnyelsefond och alltså icke föranleda ny medelsanskaffning.

I betraktande av att denna ökning delvis föranletts av vissa vidtagna ändringar i den tidigare byggnadsplanen, har riksdagen ansett sig böra ägna frågan särskild uppmärksamhet. Riksdagens vederbörande utskott, som vid avlagt besök å bangården tagit de pågående ombyggnadsarbetena i betraktande, har härutöver från järnvägsstyrelsen införskaffat ytterligare upplysningar i ärendet.

Av den utredning, som därvid förebragts, har riksdagen funnit klarlagt, att det av järnvägsstyrelsen senast framlagda byggnadsprogrammet av år 1924, särskilt vad själva *stationsbyggnaden* beträffar, innebär så påtagliga förbättringar gentemot tidigare uppgjord plan (»1921 års bangårdsförslag»), att den kostnadsökning, som härav föranledes, icke bör få utgöra hinder för det nya förslagets genomförande. Vid den omändring av den nuvarande banhallen till en helt inbyggd väntsal, som är avsedd att företagas, skall enligt den nya planen den nuvarande takkonstruktionen, i motsats till vad som tidigare tänkts, icke bibehållas utan utbytas mot en högre välvd takkonstruktion av trä, under vilken en rad fönster skola anordnas längs banhallens sidor. Härigenom skulle icke blott uppnås en i arkitektoniskt avseende mera tilltalande konstruktion, som icke vanprydes av en massa järnstag, utan därjämte erhållas betydligt förbättrade dagsbelysningsförhållanden i den för närvarande tämligen mörka hallen. Ytterligare har vunnits att, utöver de sittvråar, som enligt 1921 års program skulle för tredje klass resande anordnas i olika delar av vänthallen, en större tredje klass väntsal med buffé kunnat anordnas å en upphöjning i södra delen av banhallen. Genom den sålunda verkställda entresoleringen har jämväl det under själva väntsalen förekommande utrymmet kunnat tillvaratagas för garderobsutrymmen m. m.

Kostnadsökningen för stationshusets ombyggnad är enligt en riksdagens vederbörande utskott av järnvägsstyrelsen lämnad uppgift beräknad till 595,000 kronor. Därav komma omkring 180,000 kronor på en förutsedd höjning av arbetslönerna, vilken höjning till större delen skulle drabbat även 1921 års förslag. Återstående kostnadsökning utgör således omkring 415,000 kronor. En icke obetydlig del av denna höjning har järnvägsstyrelsen ansett kunna uppvägas av ökade arrenden och hyror för buffé och i vänthallen anordnade butiker. Ökningen av dessa inkomster har uppskattats till 10,000 å 15,000 kronor per år, motsvarande förräntningen av ett kapital av 200,000—300,000 kronor. Resten av kostnadsökningen skulle bl. a. uppvägas av att en ny takkonstruktion givetvis har längre varaktighet och är lättare att underhålla än en gammal redan mycket medfaren takkonstruktion.

Vad därefter *bangårdsanordningarna* angår, måste enligt 1921 års förslag hela spårsystemet hopträngas på grund av att ett Stockholms stad tillhörigt område inom gamla Klaragasverkets tomt sköt in som en fyrkant i bangårdens sydvästra del. Härigenom nödvändiggjordes en ogynnsam förskjutning av spår och plattformsanordningarna för lokaltrafiken å norra stambanan och å Västeråsbanan i nordlig riktning med särskilda expeditiionslokaler för denna trafik.

Med användande av de nya områdena väster om bangården, vilka numera till järnvägen upplåtits från staden, kan nu genomföras icke blott en önskvärd breddning av plattformarna utan även en förskjutning av anordningarna för lokaltrafiken söderut, så att de, till fördel för den resande allmänheten genom hela den avgående trafikens koncentrerings till en plats, bliva belägna i ett sammanhang med själva centralstationen och så att, till lättnad jämväl vid trafikens skötsel, de för lokaltrafiken erforderliga expeditors- med flera lokalerna kunna anordnas i centralstationshuset. Genom de vidtagna förändringarna i planen har också vunnits, att växling av godsvagnar i tågvägarna i stort sett kan undvikas.

Kostnadsökningen för själva bangårdsarbetet beräknas nu till 505,000 kronor. Av denna summa anses ett belopp av omkring 180,000 kronor erforderligt på grund av att man, med hänsyn till den kända tendensen till stegring av byggnadsarbetarnas löner, ansett sig nödsakad räkna med c:a 20 procent högre arbetslöner än då kostnadsberäkningarna för 1921 års bangårdsförslag verkställdes i slutet av år 1922. Av järnvägsstyrelsen har därvid framhållits, att även kostnaderna för genomförande av 1921 års förslag hade måst ökas med inemot sistnämnda belopp av nu angivna skäl. Återstående del av kostnadsökningen, 325,000 kronor, anses mer än väl kompenserad genom en minskning av personalbehovet med 7 man för skötsel av en särskild lokalstation, vilket beräknas motsvara en minskning av de årliga driftkostnaderna med omkring 25,000 kronor.

Som en sammanfattning av det ovan anförda vill riksdagen uttala, att ifrågavarande bangårdsförslag av år 1924 otvivelaktigt ur teknisk synpunkt och med avseende å den resande allmänhetens bekvämlighet har stora företräden framför den tidigare för 1923 års riksdag framlagda planen. Och då ur ekonomisk synpunkt ej heller ifrågavarande nya förslag synes kunna giva anledning till några befogade erinringar, har riksdagen icke tvekat att bifalla förslaget till genomförande i enlighet med den nu utarbetade planen.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anför, får riksdagen anmäla, att riksdagen för omläggning av västra stambanans ingångslinje över Hammarbyleden samt förbättrade anordningar vid Stockholms centralstation m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7) medgiva, att av i ovannämnda statsrådsprotokoll omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för ombyggnad av bangården i Lund användas ett belopp av 341,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag står i överensstämmelse med ett vid 1923 års riksdag fattat beslut, enligt vilket bangården i Lund skulle ombyggas för en beräknad kostnad av 1,800,000 kronor, varav 900,000 kronor skulle bestridas av förnyelsefondsmedel och 900,000 kronor utgå av kapitalökningsmedel, nämligen 159,000 kronor för budgetåret 1923—1924, 400,000 kronor för budgetåret 1924—1925 och återstående nu begärda belopp av 341,000 kronor för nästkommande budgetår.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *ombyggnad av bangården i Lund* användas ett belopp av 341,000 kronor.

8:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen medgiva, att av förut omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för ombyggnad av bangården vid Stockholms södra station användas ett belopp av 100,000 kronor.

Enligt vad riksdagens vederbörande utskott vid avlagt besök iakttagit, befinna sig anläggningarna vid Stockholms södra station i ett sådant bristfälligt skick, att uppenbarligen omedelbara åtgärder för deras istandsättning påkallas.

Riksdagen har med bifall till ifrågavarande förslag medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *ombyggnad av bangården vid Stockholms södra station* användas ett belopp av 100,000 kronor.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 9) föreslagit riksdagen medgiva, att av förut omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för utförande av spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem användas ett belopp av 362,000 kronor.

Med hänsyn såväl till vad departementschefen i ärendet anfört som ock till de upplysningar, som riksdagens vederbörande utskott under hand från järnvägstyrelsen införskaffat, har riksdagen ansett sig böra medgiva, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för utförande av *spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem* användas ett belopp av 362,000 kronor.

10:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställda förslag (punkt 10) har riksdagen medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *gångbroar och gångtunnlar* användas ett belopp av 50,000 kronor.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11), att av förut omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för vissa arbeten å dubbelspårsbyggnaden från Tranås till Aneby och från Bodafors till Sävsjö användas ett belopp av 465,000 kronor.

Med hänsyn till den av departementschefen i ärendet lämnade utredningen, har riksdagen ansett sig böra bifalla förevarande förslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för vissa arbeten å *dubbelspårsbyggnaden från Tranås till Aneby och från Bodafors till Sävsjö* användas ett belopp av 465,000 kronor.

12:o) Under erinran, hurusom Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt gjorda framställning avser anskaffning av moderna uppvärmningsanordningar vid äldre lokomotivstallar, elektrifiering av vändskivor m. m., får riksdagen

anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *anordningar för förbättrad driftsekonomi vid vissa lokomotivstationer* användas ett belopp av 50,000 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen, att av förut omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för husbyggnader användas ett belopp av 440,000 kronor.

Riksdagens vederbörande utskott har avlagt besök vid den vagnhall, varom i förslaget är fråga.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till framställningen om anslag till förlängning av vagnhallen, medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *husbyggnader* användas ett belopp av 440,000 kronor.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen dels att för gäldande av fastställd inlösen, jämte därmed förbundna kostnader, av järnvägshotellen med tillhörande anläggningar i Storvik, Bollnäs, Ånge, Bräcke, Ockelbo och Krylbo för budgetåret 1925—1926 anvisa ett anslag av 875,000 kronor, därav 800,000 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel; dels ock att för iståndsättande av nämnda hotell för samma budgetår bevilja ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

Riksdagen har icke velat motsätta sig, att medel för ovannämnda ändamål ställas till förfogande i av Eders Kungl. Maj:t föreslagen omfattning.

Såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, är avsikten, att ifrågavarande belopp av 325,000 kronor skall till järnvägsstyrelsen utanordnas allenast i mån av behov och efter verkställd utredning om behövligheten att framdeles å respektive platser fortsätta med hotellrörelsen. Riksdagen förutsätter, att vid nämnda utredning med skäligt hänsynstagande till den resande allmänhetens krav på tillgång till överliggningsmöjligheter jämväl beaktas de föreliggande betingelserna för rörelsens framtida bedrivande på ett ur ekonomisk synpunkt nöjaktigt sätt.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot att av den summa, som erfordras för själva inlösen av hotellen ett belopp av 800,000 kronor må utgå från rusdrycksmedelsfonden, får anmäla, att riksdagen *dels* för gäldande av fastställd inlösen, jämte därmed förbundna kostnader, av *järnvägshotellen med tillhörande anläggningar i Storvik, Bollnäs, Ånge, Bräcke, Ockelbo och Krylbo* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett anslag av 875,000 kronor, därav 800,000 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel; *dels ock* för *iståndsättande av nämnda hotell* för samma budgetår beviljat ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

15:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15) har riksdagen medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *anordnande av skenfria vägkorsningar m. m.* användas ett belopp av 400,000 kronor.

16:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) har riksdagen medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *elektriska belysningsanläggningar* användas ett belopp av 275,000 kronor.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen dels medgiva, att av förut omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för elektrifieringen av linjen Stockholm—Göteborg användas ett belopp av 1,327,000 kronor; dels ock för samma ändamål för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 5,673,000 kronor.

Under erinran att av det begärda anslaget 7,000,000 kronor ett belopp av 1,327,000 kronor kan utgå av besparade anslagsmedel, får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att av i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 omförmälda besparade anslagsmedel för statens järnvägar må för *elektrifiering av linjen Stockholm—Göteborg* användas ett belopp av 1,327,000 kronor; *dels ock* för samma ändamål för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 5,673,000 kronor.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 18) föreslagit riksdagen att för fortsättande av arbetena å inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för fortsättande av arbetena å *inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

19:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 19 framställda förslag har riksdagen för fullbordande av *statsbanan Forsmo—Hoting* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att till fortsättning av statsbanan Hällnäs—Stensele för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Riksdagen, som i likhet med departementschefen funnit lämpligt, att banbyggnaden tillsvidare endast bedrives söderifrån, varigenom järnvägen kommer fortast att nå bygderna från det håll, åt vilket befolkningen har sina gamla naturliga förbindelser, får anmäla, att riksdagen till fortsättning av *statsbanan Hällnäs—Stensele* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

21:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) har riksdagen till fortsättning av *statsbanan Jörn—Gubblijaure* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

22:o) Beträffande statens vattenfallsverk har Eders Kungl. Maj:t (punkt 22) föreslagit riksdagen att för fullbordande av arbetena med första utbyggnaden av Lilla Edets kraftstation för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för fullbordande av arbetena med *första utbyggnaden av Lilla Edets kraftstation* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

23:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen att för reglering av Suorvasjöarna för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

Med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anfört, har riksdagen för *reglering av Suorvasjöarna* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

24:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24) att dels besluta, att statens kraftstation vid Norrforsen i Ume älv skall anläggas med maskininstallation för en effekt av normalt 15,000 kilowatt och för en beräknad kostnad av 6,690,000 kronor; dels ock för fortsättande av arbetena med nämnda kraftstation för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 203, har hemställts, att riksdagen måtte besluta *dels* att statens kraftstation vid Norrforsen i Ume älv skall anläggas enligt den år 1924 godkända planen å älvens södra sida, dock med de konstruktiva ändringar, som vid närmare undersökning befunnits lämpliga, *dels* att det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna reservationsanslaget å 4,000,000 kronor för fortsatta arbeten vid nämnda kraftverk sänkes till 3,600,000 kronor, *dels ock* att reservationsanslaget å 2,200,000 kronor för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten sänkes till 1,800,000 kronor.

Beträffande nämnda motion har riksdagens vederbörande utskott erhållit från vattenfallsstyrelsen i vederbörlig ordning införskaffat yttrande, vilket som bilaga fogats vid denna skrivelse. (Bil. 1.)

Vattenfallsstyrelsens ifrågavarande förslag avser, att kraftstationen vid Norrforsen skulle anläggas efter en något utvidgad plan, varvid redan från början tub-intagens utsprängning skulle göras mera omfattande och de båda turbinerna tilltagas större än som tidigare förutsatts. På detta sätt skulle stationens leveransförmåga ökas från 12,000 till 15,000 kilowatt. Denna utökning av kapaciteten med cirka 25 % beräknas kunna genomföras utan att dock kostnaderna komma att stiga med mer än omkring 10 procent eller från 6,050,000 kronor till 6,690,000 kronor.

Enligt vad verkställda utredningar utvisa, kan inom den närmast avsedda landsdelen (av elektrifieringskommittén benämnd »Ume älvs kraftdistrikt») energibehoven under den närmaste framtiden väntas växa till sådan storlek, att enbart med hänsyn till dessa en anläggning av nu angiven omfattning torde få anses motiverad. Redan av denna anledning har riksdagen ansett sig kunna medgiva, att kraftstationen från början gives nämnda utvidgade kapacitet, desto mer som denna nu kan erhållas för en jämförelsevis ringa merkostnad, medan däremot framdeles för en liknande utvidgning måste förutsättas dyrbara ändringsarbeten.

Härtill kommer emellertid ytterligare att, på sätt av den lämnade utredningen närmare framgår, en omedelbar avsättning av hela det energibelopp, för vilket anläggningen projekterats, kan anses tryggad genom att en mindre del av kraften levereras längre söderut till trakten av Ångermanälven (Ådalen). Denna trakt räknas visserligen i allmänhet höra till det på vattenfall synnerligen rika Indalsälven—Ångermanälvens kraftdistrikt. För närvarande råder dock inom detta distrikt, trots den förefintliga rikedomens på av staten och enskilda ägda kraftkällor, stor brist på elektrisk energi. Avtal har, såsom av vattenfallsstyrelsen i dess här återgivna skrivelse av den 29 januari 1925 upplyses, redan träffats om leverans av intill 2,300 kilowatt till en industri i Ådalen under förbehåll att koncession kan utverkas å erforderlig kraftledning. Genom denna leverans beräknas Norrforsanläggningens belastning bliva så ökad, att kraftpriset vid övriga leveranser från stationen enligt föreliggande kontrakt genomgående sänkes med 4 kronor per kilowatt och år.

I den i ämnet väckta motionen har nu hemställts, att tillsvidare beslut endast måtte fattas om anläggningens utförande efter den år 1924 av Eders Kungl. Maj:t fastställda planen samt att anslag icke måtte lämnas till kraftledningens fortsättning till Ådalen. Riksdagen, som icke kan biträda de i motionen anförda synpunkterna, vill framhålla, att det knappast rimligen torde kunna påfordras, att staten, i väntan på utformningen och genomförandet av andra planer på utbyggnad av vattenfall i dessa trakter, avstår från ifrågavarande avsättning av en begränsad kraftkvantitet till Ådalen. Enligt vad för riksdagens vederbörande utskott upplysts, ställer sig denna leverans för staten ekonomiskt fördelaktig; med utlägg av en jämförelsevis obetydlig merkostnad för en förlängd kraftledning till Nyland vinnes en omedelbar gynnsam förräntning av Norrforsens kraftverk jämte därtill hörande distributionsnät. På detta sätt skulle också ett betydelsefullt stöd kunna lämnas en viss mindre del av konsumenterna inom Ådalen, vilka för närvarande på grund av den i trakten rådande kraftbristen endast med svårighet kunna erhålla sina behov av energi tillgodosedda.

I avseende å den utsträckning av ovannämnda kraftledning söderut, som för ändamålet erfordras, är också att märka, att denna, enligt vad från vattenfallsstyrelsen påvisats, till största delen får karaktären av en naturlig och framdeles erforderlig kustledningslinje inom Ume älvs kraftdistrikt. Endast till en obetydlig del genomlöper denna ledning det område, som plägar anses hänförligt till Ångermanälven—Indalsälvens kraftdistrikt. Även vad detta sydligare belägna distrikt beträffar, torde ock ledningen framdeles, sedan kraftproduktionen inom detta distrikt rationellt ordnats, bliva till nytta såsom en sammanbindningslinje för utjämning av energitillgångarna inom de båda kraftområdena.

Under återopande av vad riksdagen sålunda anført får riksdagen nu anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, *dels* beslutat att *statens kraftstation vid Norrforsen* i Ume älv skall anläggas med maskininstallation för en effekt av normalt 15,000 kilowatt och för en beräknad kostnad av 6,690,000 kronor; *dels ock* för *fortsättande av arbetena med*

nämnda kraftstation för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

25:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25) har riksdagen för utförande av *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten* vid statens kraftverk för budgetåret 1925—1926 anvisat ett reservationsanslag av 2,200,000 kronor.

26:o) Riksdagen, som på sätt under punkt 14:o) härovan meddelas, beslutat om anlitan­de av rusdrycksmedelsfonden för anskaffning av medel till inlösen av vissa järnvägshotell, kommer i övrigt beträffande sättet för täckande av de utav riksdagen ovan beviljade anslagen att framdeles under riksdagen anmäla sitt beslut.

Stockholm den 4 mars 1925.

Med undersåtlig vördnad.

Bilaga 1.
(punkt 24:0))

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss har vattenfallsstyrelsen anbefallts att avgiva yttrande rörande motion nr 203 i riksdagens andra kammare av herr Hedin m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående statens kraftstation vid Norrforsen i Ume älv. På grund härav får vattenfallsstyrelsen härmed anföra följande.

Då vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 7 mars 1924 hos Kungl. Maj:t föreslog utbyggnad av Norrforsen, hade vattenfallsstyrelsen endast undersökt kraftbehoven inom den närmast Ume älvs utlopp belägna delen av Västerbottens kustland, från Nysätra till Nordmaling. Det är av denna orsak, som vattenfallsstyrelsen i nämnda skrivelse endast berör distributionen inom detta område. I departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet rörande propositionen angående anläggande av Norrfors kraftverk motiveras detta visserligen med »kraftförsörjningen i Västerbottens kustland», liksom i vattenfallsstyrelsens framställning. Men det finns icke i propositionen något uttryck tydande på förbud att överföra Norrforskraft utanför länsgränsen. Vad i propositionen sagts om Norrfors kraftverks beroende av den lokala kraftavsättningen — inom Västerbottens kustland — är utan tvivel fortfarande riktigt. Men därav kan man givetvis icke draga den slutsatsen, att Norrfors kraftverk icke skulle hava någon uppgift att fylla utanför länsgränsen.

Då frågan behandlades i statsutskottet, hade Örnsköldsviks stad — efter propositionens avlämnande — förfrågat sig om kraft dels för stadens eget behov, dels för ett träsliperi, som planerades i staden. Detta meddelades muntligen i statsutskottet, varvid det särskilt från en representant för Västerbotten framhölls lämpligheten av att Norrfors-kraft överfördes till Örnsköldsvik. I statsutskottets utlåtande anges på grund härav: »Men dessutom föreligga, enligt vad i propositionen påvisats och ytterligare under utskottets behandling av ärendet styrkts, andra liknande stora leveransmöjligheter (utom Umeå stad) — exempelvis till träsliperier för tillverkning av mekanisk trämassa och andra industriföretag, vilka förbruka betydande kraftbelopp». På tal om utbyggnadsstorleken säger utskottet: »Det synes därför utskottet vara med ekonomiskt förutseende överensstämmande, att utbyggnaden äger rum efter det större alternativet, d. v. s. med kraftstationen förlagd till södra stranden, varigenom en leveransförmåga av 12,000 kilowatt skulle erhållas».

Vattenfallsstyrelsen anser statsutskottets ovanstående uttalanden innebära, att Norrforsverkets distribution icke skulle begränsas till »hemområdet», utan att utskottet förordade det större utbyggnadsalternativet, emedan det möjliggjorde kraftleverans utanför hemområdet och sannolikt skulle giva förbättrad förräntning av det i kraftverket nedlagda kapitalet.

Vid behandlingen inom riksdagens kamrar har intet framkommit, som motsäger denna styrelsens uppfattning.

Leveransen till Örnsköldsvik har möjliggjorts genom tillkomsten av ett träsliperi därstädes. Att kraft kunnat tillhandahållas från Norrfors — trots full förräntning av överföringsanläggningarna Norrfors—Örnsköldsvik samt ett normalt utgångspris i Norrfors — till ett pris väsentligt gynnsammare än det, som kunde ernås från en av Örnsköldsvik ifrågasatt egen kraftstation, får väl anses vara det bästa beviset för att överföringen till Örnsköldsvik är rationell.

Vad beträffar den i motionen omförmälda kraftleveransen till Ångermanälven, får vattenfallsstyrelsen meddela, att styrelsen träffat avtal om leverans av intill 2,300 kilowatt till en industri i Ådalen utan annat förbehåll, än att koncession lämnas för den erforderliga kraftledningen. Nämnda industri erhåller visserligen f. n. ungefär hälften av detta effektbelopp från en enskild leverantör, men har uppgivit sig icke kunna påräkna leveransens förlängning, då avtalet härom om 1 1/2 år utlöper, än mindre kunna erhålla det ytterligare kraftbelopp, varav den har behov. Det kraftpris, styrelsen erhållit av denna abonnent, medger full förräntning och amortering jämväl av den på grund av denna leverans behövliga kraftledningen. Det är sålunda så mycket högre än kraftpriset i Örnsköldsvik som motsvarar den större överföringslängden.

Leveransen till Ådalen är en indirekt följd av leveransen till Örnsköldsvik. Den hade givetvis aldrig ifrågasatts, om icke ledningen till Örnsköldsvik beslutats på grund av avtalet med Örnsköldsvik. Leveransen till Ådalen har visserligen icke varit berörd, varken i propositionen eller i statsutskottet, därför att någon tanke på dylik leverans då icke existerade. Men densamma medför så väsentliga fördelar både för Norrfors kraftverk, för dess konsumenter i allmänhet och för det företag, som skall använda kraften, att vattenfallsstyrelsen ansett det fullt berättigat att fortsätta ledningsnätet ned till Ådalen.

Genom den sålunda kontrakterade Ådalsleveransen blir nämligen kraftstationens belastning så ökad, att enligt bestämmelserna i tidigare tecknade kontrakt priset för kraften nedgår med 4:— kr. pr kilowatt och år. Den bättre utnyttjningen medför bättre räntabilitet för Norrfors kraftverk, och konsumenten får sitt behov av kraft till lågt pris tryggt.

Kraftledningen mellan Örnsköldsvik och Ångermanälven, som enligt vad ovan nämnts kan amorteras redan genom det nu träffade avtalet, kan emellertid dessutom komma till användning för transitering, om ock i jämförelsevis blygsam omfattning, av i enskilda kraftstationer genererad effekt för förbrukning av andra industrier. För någon överföring av större energibelopp till Ångermanälven kan den däremot ej tjäna.

För närvarande äro följande kraftbelopp avsatta:

Umeå stad	5,500 kilowatt
Örnsköldsviks stad	350— 1,000 >
Träsliperi i Örnsköldsvik	2,500— 3,500 >
Ådalen	1,800— 2,300 >
Summa	10,150—12,300 kilowatt
Inclusive överföringsförluster	10,800—13,100 >

Det nu avsatta kraftbeloppet utgör vid starten 10,800 kilowatt, men torde redan efter ett år vara uppe i 12,000 à 13,000 kilowatt.

Såsom i propositionen angives, kan den av föregående års riksdag beslutade stationen avgiva normalt 12,000, maximalt 13,750 kilowatt. Den motsvarar alltså ungefär den nuvarande kraftavsättningen.

De 3,000 kilowatt, som genom den nu föreslagna ökningen kunna utvinnas, torde omedelbart vinna avsättning, varvid högst 1,500 kilowatt avses för avsättning söder om Örnsköldsvik.

Då man erhåller den föreslagna ökade storleken av Norrforsanläggningen till ett så billigt pris, att, enligt vad i propositionen upplyses, det utgör högst 213:— kronor per kilowatt, motsvarande en årskostnad av högst c:a 20:— kr. per kilowatt och år, har styrelsen ansett det ur nationalekonomisk synpunkt alldeles självklart, att en dylik utvidgning bör komma till stånd, eftersom avsättning visat sig förefinnas för större kraftbelopp än som kunde tagas i beräkning vid frågans behandling vid 1924 års riksdag. Det borde väl icke ens från

motionärernas sida vara något att erinra mot, att man genom kraftverkets förstoring erhåller en under alla förhållanden synnerligen billig kostnad å den tillkomna effekten. På samma gång denna medför en nedsättning i abonnenternas kraftpris, komma de anslutna industriernas konkurrensmöjligheter därigenom i viss mån att stärkas. Ej heller lär det väl kunna anses vara något fel, att man härigenom skulle ernå bättre förräntning av de av staten nedlagda kostnaderna för vattenfallets inköp och för dess utnyttjande.

Vad angår motionärernas påpekande, att elektrifieringskommittén i sina riktlinjer för kraftförsörjningens framtida ordnande icke funnit behov föreligga av en kraftledning mellan Ume älv och Ådalen, vill vattenfallsstyrelsen endast framhålla dels att kommittén, i vilken undertecknade Hansen och Borgquist voro ledamöter, själv förklarar sina riktlinjer motsvara endast *en* lösning av problemet bland många andra, dels att här ej är fråga om någon *större* överföringslinje på nämnda sträcka, dels slutligen att kommittén givetvis icke vid upprättande av sina planer kunde hava kännedom om de speciella faktorer, som numera gjort kraftledningen Norrfors—Örnsköldsvik—Nyland (Ådalen) lämplig.

Då vattenfallsstyrelsen i anslutning till vad ovan sagts varken kan finna några formella eller reella skäl mot bifall till Kungl. Maj:ts proposition om det för kraftstationens förstoring erforderliga ökade anslaget, och då beställning av maskineriet för anläggningen måste ske utan uppskov för att kraftstationen skall kunna bliva färdigställd inom beräknad tid, får styrelsen hemställa, att statsutskottet måtte avstyrka motionärernas hemställan och tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition i oförändrad form.

Motionärerna hava dessutom hemställt om nedsättning i det av Kungl. Maj:t begärda reservationsanslaget för vattenfallsstyrelsens distributionsanläggningar. Styrelsen vill med anledning därav framhålla, att styrelsen hos Kungl. Maj:t begärt uppförande av ett anslag av 3,000,000 kr., men att Kungl. Maj:t i propositionen redan nedsatt detta belopp till 2,200,000 kr. Med hänsyn härtill och till vad förut anförts beträffande Norrforsverkets distributionsområde får styrelsen härmed hemställa, att statsutskottet ville avstyrka motionärernas förslag jämväl i denna del.

Stockholm den 29 jan. 1925.

F. VILH. HANSEN.

W. Borgquist.

Sam Malmfors.